

Lugupeetav Rahandusministeeriumi esindaja

Olles tutvunud tubakaaktsiisi direktiivi muudatusettepanekutega, toome järgnevalt välja meie tähelepanekud ja ettepanekud esitatud muudatuste osas.

1. Valed lähte-eeldused

a) Muudatusettepanekute koostamisel on lähtutud valest tõendamata eeldusest, mille kohaselt kehtib uute toodete (e-sigareti vedelikud, nikotiinipadjad ja muud nikotiinitooted) puhul oht, et nende kasutamine võib viia traditsioonilise suitsetamiseni, mille tõttu tehakse ettepanek ühtlustada alates direktiivi viimatisest läbivaatamisest ELi turgudele ilmunud uusi tooteid, et tagada võrdsed tingimused traditsioonilistele tubakatoodetele ja uutele asendustoodetele (seletuskiri lk 10).

Käesoleval hetkel ei ole võimalik esitada teavet teiste liikmesriikide statistika osas, ent Eestis kogutud teabe (TAI statistika) põhjal ei ole võimalik järeldada, et uued tooted võiksid viia traditsioonilise suitsetamiseni. TAI statistika kohaselt on igapäevasuitsetajate arv läbi aegade kõige madalaim ning noorte (16-24) aastaste seas on suitsetamine asendunud veipimisega (e-sigareti tarvitamisega). Kõik andmed viitavad sellele, et tubakatoodete tarvitamine väheneb ning asendub osaliselt vähemkahjulike alternatiividega ehk tubakakahjude vähendamise perspektiivist vaadatuna näitab statistika, et üldine olukord liigub püstitatud eesmärkide suunas.

Juhul, kui eesmärgiks võetakse tagada võrdsed tingimused traditsioonilistele tubakatoodetele ja uutele asendustoodetele, siis kujutab see endast suurt sammu tagasi tubakakahjude vähendamise osas, mis ei haaku ei EL-i ega WHO eesmärkidega. Kuigi e-vedelike tarvitamise osas puuduvad pikaajalised uuringud nende tervisekahjude osas, siis ei anna sellest lähtuv ettevaatusprintsip alust toodete samale pulgale seadmiseks traditsiooniliste tubakatoodetega. On igati õiglane järeldada, et juhul kui toode ei sisalda tubakat ning selles ei toimu põlemist, siis on see tervisele vähem kahjulik kui tubaka kasutamine.

Enne, kui kehtestada reeglid, mille aluseks on eeldus, et traditsioonilised tubakatooted ja uued tubakavabad asendustooted kahjustavad tervist võrdväärselt, tuleb tõendada, et e-vedelikel on inimese tervisele sama kahjulik toime kui tubaka tarvitamisel. Juhul, kui tõendamise käigus selgub, et e-vedelike tarvitamine on rahvatervise seisukohast siiski vähemkahjulik kui tubaka kasutamine, siis on oluline kehtestada reeglid ka sellest teadmisest lähtudes.

b) Eelnevalt käsitletud vastuolu süvendab veelgi asjaolu, et muudatusettepanekute koostamisel on täheldatud üksnes ebaseaduslikku kauplemist tubakatoodetega (seletuskiri lk 1), ent jäetud tähelepanuta ulatuslik e-sigarettide salaturg, mis käesolevate muudatusettepanekute taustal süveneks veelgi.

Käesoleval aastal avalikustati Sisekaitseakadeemia Finantskolledži lõputöö, milles uuriti tühja paki meetodil illegaalsete e-sigarettide tarvitamise ulatust Eestis. Lõputöö tulemusena jõuti järeldusele, et kogu e-sigarettide tarbimisest Eestis moodustab salaturult soetatud toodete osakaal 50-60%. Selline trööstitu vaatepilt on saavutatud läbimõtlematute ja rutakate regulatsioonidega, mille

loomisess ei ole kaasatud sektorit ega teisi olulist teavet omavaid instantse või isikuid. Eelkõige on säärase kõrge salaturu osakaalu põhjuseks 2019. aastal jõustunud maitsetega e-vedelike keeld, mis sundis tarvitajaid soetama endale meelepäraseid tooteid kas välisriikidest või salaturult.

Kõrvale ei saa jätta ka aspekte, mis puudutavad toodete omadusi ja hinda. Nimelt tohib Euroopa Liidus turustada üksnes e-sigarette või täitekapsleid, mille mahutavus on 2ml ning maksimaalne nikotiini osakaal sellest 2% ehk 20mg/ml. Eestis on selliste toodete jaemüügihind 6.00 - 7.50 eurot, ent samal ajal on võimalik illegaalselt turult soetada tooteid, mis sisaldavad 60ml e-vedelikku ning mis sisaldavad 5% ehk 50mg/ml nikotiini ning sellise toote eest tuleb välja käia 20 - 25 eurot. See tähendab, et salaturult e-sigaretti soetades saad sa sama raha eest pea 10 korda rohkem toodet.

Sellist illegaalse turu vohamist toetavad ka asjaolud, et üksikisikut ei ole võimalik nõuetele mittevastava e-sigareti soetamise ega kasutamise eest vastutusele võtta ning selliste toodetega kauplemist soosivad ka madalad karistusmäärad ning liialt leebed kriminaalmenetluse algatamise sätted.

Euroopa Liidu liikmesriikide poliitika kujundajate seas on säärase e-vedelike maitsete keelamine üha enam pead tõstnud ning mitmetes riikides on järjepanu ka e-vedelike maitset keelustatud. Paraku annab keelustamine ja piiramine endaga üksnes hoogu juurde illegaalsele turule ning õnnetumal juhul suunab tarbijaid, kes olid e-sigareti näol leidnud endale vähemkahjulikuma alternatiivi suitsetamisele, tagasi traditsiooniliste tubakatoodete tarvitamiseni. Samuti piirab see kaupade vaba liikumist ning suurendab piirikaubandust. Nii kaua kuni nõudlust jagub, leidub alati pakkujaid ning viise soovitud toodete kättesaamiseks.

2. Ettepanekud

Ülalpool esitatud probleemide tasandilt vaadatuna ei aita nikotiinidetoodete (e-sigaretid ja nikotiinipadjad) osas esitatud muudatusettepanekud kaasa direktiivi seletuskirjas välja toodud eesmärkide saavutamisele.

Lähtudes kõnealuse direktiivi seletuskirjast (seletuskiri lk 2) on tarvis norme reformida, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine, vähendada tubakakahjusid ja kaitsta rahvatervist ning tugevada võitlust pettuste ja maksudest kõrvalekaldumise vastu ning kaitsa liikmesriikide tulu.

Traditsiooniliste tubakatoodetele ja uutele vähem kahjulikele asendustoodetele võrdsete tingimuste loomine ei aita kaasa mainitud eesmärkide saavutamisele, vaid pigem kujutab endas tagurlikku traditsiooniliste tubakatoodete tarbimist soodustavat poliitikat.

Järgnevalt toon välja ettepanekud nõukogu direktiivi 2025/0580 (CNS) osas:

a) hetkel tubakatootega seonduvate toodetena määratletud tooted peaksid olema määratletud kui nikotiinitooted, kuivõrd kõnealuste toodete peamine koostisosa, millest on tingitud ka toote reguleerimine sellisel kujul, on nikotiin ning toodetel puudub kokkupuude tubakataimega.

b) e-sigaretide ja nikotiinipadjade puhul tuleks välistada väärtuselise aktsiisi (seotud maksimaalse tarbijahinnaga või jaemüügihinnaga) kehtestamine ning piirduda üksnes minimaalse koguselise

(EUR/kg, EUR/ml) aktsiisimääraga, et soodustada vähemkahjulike asendustoodete kättesaadavust ning vähendada seeläbi tubakatoodete tarvitamist ja tubakakahjusid;

c) mitte kehtestada e-vedelikele nikotiinisaldusest sõltuvat koguselist aktsiisi, kuivõrd see toob endaga kaasa olulise kasvu halduskoormuses nii kõigile tarneahelaga seotud ettevõtetele, kui ka riigile. Samal ajal loob see võimaluse maksudest kõrvale kaldumiseks ning soosib suurema nikotiinisaldusega toodete kõrge määra tõttu illegaalse turu toimimist ehk on vastupidise toimega liikmesriikide tulu, aga ka rahvatervise kaitsmisel;

d) mitte siduda nikotiinitoodete minimaalse aktsiisimäära tõstmist tarbijahinna harmoneeritud indeksiga, et säilitada vähemkahjulikele asendustoodetele paindlikum maksuruum ning jätta liikmesriikidele endale suurem otsustusõigus olenevalt muutustest turul ja tarbijakäitumistes.

Lugupidamisega

Henri Elias